CYNGOR SIR YNYS MON	
Pwyllgor:	Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd
Dyddiad:	12 Mawrth 2026
Teitl yr adroddiad:	Tîm Polisi a'r Gymraeg: Trosolwg o waith a chyfrifoldebau
Pwrpas yr adroddiad:	Mae'r adroddiad hwn yn darparu trosolwg cryno ond cynhwysfawr o waith, cyfrifoldebau a strwythur Tîm Polisi a'r Gymraeg, sy'n rhan annatod o Adran Gwasanaethau Democrataidd y Cyngor. Ei nod yw sicrhau bod aelodau'r Pwyllgor yn deall rôl strategol y tîm wrth gefnogi cydymffurfiaeth, llywodraethu cadarn, a datblygu diwylliant positif o ran y Gymraeg a chydraddoldeb ar draws y Cyngor.
Awdur:	Ffreuer Owen, Rheolwr Polisi a'r Gymraeg

Cefndir

1. Mae'r tîm yn gweithredu fel prif ganolbwynt ar gyfer:

    - Cydymffurfiaeth statudol â Deddf Cydraddoldeb 2010 a Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011
    - Cefnogi'r Cyngor i wireddu ymrwymiadau'r Cynllun Cyngor ar gyfer 2023 i 2028 o ran hyrwyddo'r Gymraeg a sicrhau tegwch.
    - Cyflawni swyddogaethau craidd sy'n sail i wneud penderfyniadau effeithiol gan y Cyngor, y Pwyllgor Gwaith a phwyllgorau eraill.

Strwythur y tîm

2. Dan arweiniad **Rheolwr Polisi a'r Gymraeg**, mae'r tîm yn cynnwys:

    - **Swyddog Polisi**
    - **Swyddog Cefnogi Polisi a'r Gymraeg**
    - **Gwasanaeth Cyfieithu'r Cyngor**, yn cynnwys Rheolwr Gwasanaethau Cyfieithu a thri chyfieithydd sy'n darparu cyfieithu testun ac ar y pryd.

3. Mae'r strwythur hwn yn caniatáu ymateb dibynadwy, arbenigol a chyflym i anghenion statudol a gweithredol y Cyngor.

Prif ddyletswyddau statudol a gweithredol

4. **Cynlluniau strategol statudol**
   Mae'r tîm yn gyfrifol am baratoi, gweithredu a monitro dau gynllun craidd:

   - Cynllun Cydraddoldeb Strategol
   - Strategaeth Hybu'r Gymraeg

   Sicrha'r cynlluniau hyn bod y Cyngor yn gweithredu'n unol â'r gyfraith ac yn cyflawni ei ymrwymiadau i gymunedau Ynys Môn.

5. **Cyngor polisi ac asesu effaith**
   Mae'r tîm yn darparu cyngor polisi ar ystod o faterion sy'n berthnasol i gydraddoldeb a'r Gymraeg, yn cynnwys cefnogi gwasanaethau i gynnal asesiadau effaith. Mae'r asesiadau hyn yn sicrhau bod argymhellion polisi ac adroddiadau i bwyllgorau'r Cyngor yn gadarn, yn seiliedig ar dystiolaeth ac yn ystyried goblygiadau ar gymunedau.

6. **Rhyngweithio â chyrff rheoleiddio**
   Mae'r tîm yn gweithredu fel y prif gyswllt gyda'r Comisiwn Cydraddoldeb a Hawliau Dynol a Chomisiynydd y Gymraeg.

   Yn ogystal, mae'r tîm yn paratoi dau adroddiad blynyddol sy'n cael eu craffu gan y Pwyllgor Sgriwtini Partneriaeth ac Adfywio.

7. **Cyfieithu**
   Trwy'r cyfieithwyr, darpara'r tîm wasanaeth cyfieithu testun ac ar y pryd safonol Cymraeg / Saesneg i wasanaethau a phwyllgorau'r Cyngor er mwyn sicrhau cydymffurfiaeth â'r Polisi Iaith Gymraeg.

8. **Codi ymwybyddiaeth a hyfforddiant**
   Mae'r tîm yn cydweithio ag Adnoddau Dynol i drefnu hyfforddiant cydraddoldeb a dosbarthiadau Cymraeg i staff ac aelodau.

   Mae hefyd yn cynnal ymgyrchoedd hyrwyddo rheolaidd megis *Croeso Cymraeg, Her Gymraeg y Mis,* a *Cipolwg Cydraddoldeb.* Cydweithia'n gyson â swyddogion Cydlyniad Cymunedol rhanbarthol ar ddeunyddiau ymwybyddiaeth, megis calendr cydraddoldeb y Cyngor.

   Mae ystod o ddeunyddiau cefnogi ar gyfer staff ac aelodau ar gael ar y fewnrwyd, MonITor, a safle e-ddysgu y Gronfa Ddysgu.

9. **Gweithio mewn partneriaeth**
   Mae'r tîm yn:

   - Gweinyddu **Grŵp Llywio'r Gymraeg a Chydraddoldeb**

- Hwyluso gwaith **Fforwm Iaith Ynys Môn**
- Cefnogi dau **aelod bencampwr** dros y Gymraeg a Chydraddoldeb
- Cydweithio'n agos â phartneriaid rhanbarthol a chenedlaethol

10. **Dyletswyddau eraill o bwys**

- Cynghori ar faterion iaith Gymraeg yn y maes cynllunio
- Cydlynu'r **Fforwm Cyswllt Cynghorau Tref a Chymuned**
- Gweinyddu'r **Porth Polisi**, sef adnodd mewnol ar gyfer polisi a llywodraethu
- Paratoi blaen raglen waith y Pwyllgor Gwaith ac adroddiadau ar lwfansau aelodau
- Darparu cefnogaeth weinyddol ychwanegol i'r Adran Gwasanaethau Democrataidd
- Cydlynu presenoldeb y Cyngor yn **Eisteddfod yr Urdd 2026**

Casgliad

Mae'r Tîm Polisi a'r Gymraeg yn chwarae rhan allweddol yn y gwaith o sicrhau cydymffurfiaeth, atebolrwydd, a chynllunio strategol o fewn yr Adran Gwasanaethau Democrataidd. Trwy gefnogi aelodau a swyddogion, cydlynu hyfforddiant ac asesiadau effaith, a gweithredu fel y prif gyswllt â rheoleiddwyr, mae'r tîm yn helpu i feithrin diwylliant o dryloywder, tegwch, a gwasanaeth dwyieithog o safon uchel.

Argymhellion i'r Pwyllgor

Gofynnir i'r Pwyllgor:

a. Nodi cynnwys yr adroddiad
b. Cyfeirio unrhyw gwestiynau neu sylwadau at sylw'r awdur